

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 29. МАРТА 1877.

ГОДИНА VI.

БРОЈ 2.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по тавака. — Стои за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претпилата се шаље Коријелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту приимно да разшири овај лист.

КРАЉ ЛИР.

(Наставак.)

Глостер. Та када би свако слово било, Кога небу оно јарко сунце, Опет слепац ја прочито не бих!

Едгар (за себе.)

Слушајући ово, не б' веровао, Ал' је цела истина што рече: Срце ми се у грудима цепа! **Лир.** Читай!

Глостер. Су чим! Ваљда не ћу са рупама очним!

Лир.

Аха! Тако ли је с тобом! Нит' очију имадеш у глави, нит' новаца да т' укеси звече! Од слепоће болује ти глава, А кеса ти пати од назеба! Но ти опет, је л' видети можеш, Како иде то по овом свету?

Глостер. Јесте, краљу, ја осенат' могу!

Лир. Је с' ти море луд! Та човек може и без очију да види, како се то по свету пролази, само ако хоће на то да нази!

А хоћеш ли мене да сажалиш, Да проплачеши под судбином мојом!

То на, узми, ево очи моје, Над несрећом плачи кол'ко хоћеш! Ја те знајем, и добро познајем. Некад ти је Глостер име било, Три сада, кад сносити мораш!

Теби ваља за дugo да трпиш,

Па сад слушај, отвор' добро уши, Беседу ћу једну да говорим!

Глостер.

Жалостан је дан свају нама.

ПОЈАВА ТРЕЊА.

Долази Племић с војницима и прећашњи.

Племић (војницима).

Једва једном нађосмо га овде!

Паз'те добро, да нам не умакне!

Хватајте га!

Господару!

ћерка ваша, краљица француска!

Лир.

Шта! Ухваћен?

Зар друкчије помоћ' се не може!

Добро dakле!

Ја сам срећом рођена будала!

Поступајте са мном човечански!

Награду ћу платити вам добру,

Пустите ме у слободу само!

И зов'те ми једнога лекара,

У мозгу ме нешто мучи, боли!

Племић.

Даће вам се што год захтевате.

Лир.

Још ја живим, још слободно дишем!

Онај, ко мене ухватит' жели:

Нек покуша за мном да потрчи!

Са, са, са! (Побегне, а за њим војници потрче.)

Племић.

Тужан призор да га човек гледи!

О мој бедни, сиромаћни краљу,

Која ће те ослободит' мука,

И невоља, — што у срце твоје,

Две старије вргоне, ти ћерке!

Едгар.

Здраво да сте, добри господине!

Хоће м' скоро да с' ударе војске?

Племић.

На све стране већ је објављено;

За бој спремне обе стоје војске,

И тек што се удариле нису!

Едгар.

Дозвол'те ми још једно да питам:

Колико је удаљен одавде

Непријатељ?

(Наставиће се.)

ПОЗОРИШТЕ НА НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ У БЕОГРАДУ.

(Наставак.)

М. Кујунџић. Господо и браћо! Видим, да се страшне ствари овде пред нас износе. (Вичу: Ох!) Јесте! Народ, каже се, који није своје најнужније потребе подмирио, тај народ хоће да подмирује своје луксузне потребе. Шта више народ, који се, као што у предлогу једном пренеки дан чустро, мучи дању и ноћу, тај народ потрже се овде да подмирује потребе „сеира“ за газде и газдинице, за господу, госпође и госпођице у Београду. Ако узмемо озбиљно овај приговор, онда су то доиста страшне ствари. На такво озбиљно питање допустите ја најпре са своје стране да вас упитам ово: Ви, који сте овде на скupштини, већином може се казати да сте људи имућни, ви сте готово сви добре газде. Шта више, за време док сте овде у Београду, не можете никако казати, да сте она сиротиња, која само ради дању и ноћу, а ништа не ужива, која само служи за подмирење туђих потреба. Па када сте и ви сви овде у Београду оне газде, које мало час спомених, онда сте били бар који пут у позоришту. И шта сте пашли тамо у позоришту? (Чује се: Ништа!) Доиста! господо, за онога, који се осећа у свему своме газдинству имовном толико скучен умно, тако саможив, да нема осећаја ни за какву вишу мисао, ни за какво мужанство, ни за какав светај карактер, за тога је доиста господо, „ништа“, као што рече један брат посланик. Али сетимо се мало искреније, шта видимо тамо? Да ли се тамо хвале и успављају газде и газдинице, госпође и госпођице, да ли се тамо узносе богаташи? Ко се управо тамо исмеја, и ко се, обнажен од лагарија, у својој црној природи на видело износи? Износи се обнажен лицемер, који једно мисли, а друго говори. Износи се на видело кајишар, који под бичем судбине најпосле мора да искуси, да је сам узрок не само туђем злу, него и својој рођеној пропасти. Да ли је дакле у позоришту место, где се хвале газде и газдинице,

господа и госпође? На против! Ми видимо баш у позоришту правом, да се на готованство напада, и да се тамо никоме већма не шкоди, него истим газдама, истој господи и госпођицама, које хоће без икаквих човечних и народних врлина о туђем трошку да уживају. У позоришту баш се гледа, да се изнесе на видело потпуни ејај душе и важност врлине.

Сем тога може се рећи, да је позориште део школе. Наравно, кад би човек узео ћву школу тако, као у основним школама, где се уче известне мисли на памет, где ћак ради само оно, што види да његов учитељ ради: онда би се могло упитати, каква је та школа у позоришту? Јер, рећи ћете, ако позориште износи мане друштва, онда наопако, ту је место да човек баш сам учи те мане!

Господо и браћо, ваља да се опоменемо, да у школи није главно и једино, да се науче на памет нека известна знања, него да се подстакне самостално размишљање и да се облагороди душа младића. Позориште баш тиме, што износи на видело мане и врлине, чиши, и да напада деца, која се овде васпитавају, налазе у позоришту иlemenita интереса, и боље је ћуд и камо, да наша омладина ту тражи свога задовољства, него ли у кафанама и на другим лошим забавним местима. А поред тога што сам казао да је позориште део школе, ја се усуђујем додати још и то, да је позориште и део цркве. Ја ћу именити ово народно чито с тога, што је, на жалост, баш свештеник напао се, који је овде први изашао, да говори против позоришта (жагор). Позориште право, господо, са свима делима, која се у њему износе, ради слично ономе, што се ради у цркви. Ми видимо, на пример, да се у цркви хвале јунаци старога доба. Шта више, ми видимо, да се тамо хвале и јунаци без јунаштва и рада за благочастље човечанства, али у позоришту видимо да

се не хвале само јеврејски јунаци Макавеји и и грчки испосници, него и јуваци од године 1815. и 1804. итд. У цркви се највише каже „подајте богу божије, а цару царево“ а у правом позоришту се додаје поред тога „подајте и народу народње!“ Према томе, господо, ја морам казати, да народно позориште није потреба лична једнога човека, да оно није само за то, да задовољи луксус и „сеир“, него да је потреба и полууга човечанског и народног образовања. Право народно позориште није дакле „намештај“ у згради народној, него је прозор, без кога ће и најтврђа зграда имати на себи трагове мрака и влаге нездраве!

Кад би народно позориште постало место луксуса и сеира, ја бих, господо, био први, који би тражио, да се укине помоћ таковом позоришту. Ве- рујте, ако хоће Београд да има готованска задовољства, он доиста не ће тражити озбиљно позориште, он ће тражити самопајацлуке, и лако је оставити на његов трошак такве установе, које ће задовољити његово просто уживање, јер ту не ће никад бити дефицит. А може бити ни ја сам не бих био толико убеђен о потреби озбиљног народног позоришта, да нисам видео у средини нашег народа, у суседству, како се нашој браћи преко Саве забрањује, да дижу своје народно позориште. Нама се ова установа данас чини луксуз, а, на жалост, баш непријатељи наши узимају да је оно тврди бедем за одржање свести народне. Па ни тамо ни овамо!

Позориште народно право је сакровиште уметности народне. А што се тиче умотворина народних имао бих овде да поменем још једну ствар. Није давно било кад сам са једним од суседне наше браће у Бугарској разговарао: за што се код њих не јавља тако живо дух народни, као што се јавља код нас? Да је код нас, одговори ми он, остало као што је код вас, да се певају уз гусле јунаци, да се проноси име Обилића, да се прича историја народна, ми Бугари не бисмо били тако лако утучени у осећању своје народности. Па да и даље то оставимо саборима и гуслама, — рећи ћете. На жалост вада и нама овде споменути се како наши сабори све већма престају бити оно, што су некада били, како постају сваки дан више „сеири“ искварени.

Позоришту народном дужност је да ону светлу особину народну, која се гаси и квари, подигне, прихвати, очува и унапреди. А да то може учинити мала је снага београдских грађана. Народ цео треба тиме да припомогне.

Хоћемо ли у интересу неоправдане штедње да укинемо незннатну припомоћ, ми ћемо онда учинити, да дух народни без него и критике ослаби, али ћемо том малом штедњом, господо и браћо, учинити, да доће време, кад већ не ћемо плаћати пореза⁶ талира својој држави, него туђину по 60 талира, као и наша браћа у суседству. (Жагор.)

(Наставиће се.)

МАКСИМОВА

ПОЗОРИШТЕ.

(Народно позориште у Загребу) Софија Максимовићка, некадашњи члан наше позоришне дружине, ступила је као гост на загребачку позорницу два пута пре неколико недеља. Први пут изила је на позорницу у улози Мере у позоришној игри „Нови цдемић“. О тој представи пише „Vienac“ ово: Највишу улогу приказа нам ћа Софија Максимовићка, која је била чланом пре код новосадскога, а после код београдскога позоришта. Говорећи искрено о тој првој њезиној представи, признајемо радо, да се види, да се госпођа чуно кретала на позорници, ну рекли бисмо, да јој је приказивање, кретање, говор, пун афектације. Судећи посве објективно, рећи ћемо, да наше глумице говоре и приказују нарањије, да не стискују свога грла толи силено до неке неприродне висине. За други излазак на загребачку позорницу изабрала је г. Софија Максимо-

вићка улогу Маргите из фељетовог „Романа сиромашног младића.“ И о тој представи пише „Vienac“ ово: „За то споју Максимовићку, која је лепа и окретна, имамо само приметити, да је заборавила, да глумљење није пинша друго него изнашање онога, што је природно. Ни мимика, ни говор, ни модулација гласа не беше наравска.“ И остали загребачки листови пребацују Максимовићки неприродан говор и неприродно кретање на позорници, ма да иначе признају, да имају дара за приказивању уметност.

(Марија Јеленска) на ново је примљена за члана немачког земаљског позоришта у Прагу.

(Ђуро Пелеш) који је неколико година имао под својом управом позоришну дружину и њоме обилазио наше крајеве, распустио је пре негде до бољих времена целу своју дружину.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

2. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИЛАТИ 1.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 29. МАРТА 1877.

ПРВИ ПУТ:

М Л А Д Е Н Ц И.

Шаљива игра у 3 чина, од Адолфа Вилбрандта. С немачког.

О С О Б Е:

Позуа Вескот, баронет	Ружић.
Виљем, његов син	Сајевић.
Роберто, његов брат	С. Рајковић.
Артур Ботвел, његов зет	Лукић.
Ема, артурова жена, позуна кћи	Д. Ружићка.
Арабела, позуна храњеница	Ј. Сајевићка.
Барлов, управитељ позуиног двора	Марковић.
Давид, { позуине слуге	Добриновић.
Цон, { позуине слуге	Бунић.
Нела, девојче у кући робертовој	Б. Хадићева.

Слуге, ловци, свирачи и гости. — Збива се у северној Енглеској.

Г. С. РАЈКОВИЋ, пре редитељ народног позоришта у Загребу, излази као гост први пут на овдашњу позорницу.

У четвртак 30. марта: „РУКАВИЦА И ЛЕПЕЗА“. Шаљива игра у 3 чина, од Бајара и Соважа, превео Ф. Оберкнешевић.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а. в. у српској народној задружној штампарији, у књижари браће М. Поповића у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.